

**RIIGIKOHUS
KRIMINAALKOLLEGIUM**

KOHTUOTSUS
Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-1-1-52-11
Otsuse kuupäev	15. juuni 2011
Kohtukoosseis	Eesistuja Jüri Ilvest, liikmed Ott Järvesaar ja Hannes Kiris
Kohtuasi	Kriminaalasi Toomas Tooli ja Karoly Kirberi süüdistuses KarS § 398 ¹ lg 1 järgi
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu 28. veebruari 2011. a otsus kriminaalasjas nr 1-09-18627
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	Põhja Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokurör Maria Sutt, kassatsioon
Teised kassatsioonimenetluse pooled	Toomas Tooli kaitsja vandeadvokaat Aivar Pilv, Karoly Kirberi kaitsja vandeadvokaat Jüri Leppik
Asja läbivaatamise kuupäev ja viis	25. mai 2011, suuline menetlus
Istungil osalenud isikud	Põhja Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokurör Maria Sutt, Toomas Tooli kaitsja vandeadvokaat Aivar Pilv ja Karoly Kirberi kaitsja vandeadvokaat Jüri Leppik

RESOLUTSIOON

- 1. Tühistada Tallinna Ringkonnakohtu 28. veebruari 2011. a otsus Toomas Tooli ja Karoly Kirberi süüdistuses KarS § 398¹ lg 1 järgi ja saata kriminaalasi samale kohtule uueks arutamiseks.**
- 2. Määrata AS Advokaadibüroo Aivar Pilv poolt kassatsioonimenetluses Toomas Toolile osutatud õigusabi tasu mõistlikuks suuruseks 2 500 eurot (kaks tuhat viissada eurot) ja mõista see välja Eesti Vabariigilt Toomas Tooli kasuks.**
- 3. Määrata Advokaadibüroo Leppik ja Partnerid poolt kassatsioonimenetluses Karoly Kirberile osutatud õigusabi mõistlikuks suuruseks 1 457,14 eurot (üks tuhat nelisada viiskümmend seitse eurot ja neliteist senti) ja mõista see välja Eesti Vabariigilt Karoly Kirberi kasuks.**

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Toomas Tooli ja Karoly Kirberit süüdistati selles, et T. Tool andis M. T. volitatud esindajana ajavahemikul 14.-21. juuli 2008 AS S Kauplemise maaklerile K. Kirberile tehingukorraldused müüa M. T.-ga seotud AS S esindajakontol olevad aktsiad suurtes kogustes järjest madalama hinnaga, eesmärgiga viia AS A aktsia turuhind alla hinnataset 0,56 eurot. Nende tehingukorralduste alusel müüs K. Kirber M. T. AS S esindajakontol olevaid AS A aktsiaid Tallinna Börsil järgnevalt: 14. juulil 2008 225 334 aktsiat, keskmise hinnaga 0,6107 eurot; 15. juulil 2008 3 727 aktsiat, keskmise hinnaga 0,62 eurot; 16. juulil 2008 24 000 aktsiat, keskmise hinnaga 0,59 eurot; 17. juulil 2008 1 000 aktsiat, keskmise hinnaga 0,6 eurot; 18. juulil 2008 175 000 aktsiat, keskmise hinnaga 0,58 eurot ja 21. juulil 2008 36 500 aktsiat, keskmise hinnaga 0,57 eurot.

Eelkirjeldatud tegevusega panid K. Kirber ja T. Tool süüdistuse kohaselt kaastäideviijatena toime KarS § 398¹ lg 1 järgi kvalifitseeritava turumanipulatsiooni: eksitusse viiva ja tõenäoliselt eksitusse viiva tehingukorralduse ja tehingu tegemise finantsinstrumendi turuhinna mõjutamise eesmärgil. Sellise kavatsatud mõjutamise tulemusel viidi avalikkus (börsil kauplejad) eksimusse AS A aktsia tegeliku turuväärtuse osas ja AS A aktsia hind langes 22. juulil 2008 börsipäeva lõpul 0.55 euron. Silmas pidades T. Tooli jätkuvat huvi omandada AS-s A suurosalust ning kõiki T. Tooli, M. T. ja OÜ F poolt tehtud tehinguid AS A aktsiatega kogumis, puudus süüdistuses toodud müügitehingutel õigustatud põhjendus ning tehingud ei vastanud turu tunnustatud tavale.

2. Maakohus mõistis T. Tooli ja K. Kirberi õigeks. Kohtu arvates ei surutud süüdistuses märgitud ajavahemikul AS A aktsia hinda stabiilselt väärtusest 0,62 eurot väärtuseni 0,55 eurot, kuna juba varem oli AS A aktsia hinnas kõikumisi alla 0,6 euro. Seega ei viinud süüdistatavad AS A aktsia hinda tavapäratule või kunstlikule tasemele ega hoidnud seda tavapäratul või kunstlikul tasemel. T. Tool oli aktiivselt börsil osaleja, kes andis teiste seas ka süüdistuses märgitud ajavahemikul AS A aktsiaga seotud tehingukorraldusi. Investorina oli ta ühel hetkel huvitatud nende aktsiate ostust, kuid hinnates järgmisel hetkel ettevõtte perspektiivi, pidas õigemaks aktsiatest loobuda. Seega tegutses T. Tool lähtuvalt enda majanduslikest huvidest ja ta ei pidanud võimalikuks, et tema tegevuse tulemusel AS A aktsia hind langeb. On tõendatud, et K. Kirber tegi süüdistuses nimetatud ajavahemikul AS A aktsiatega tehinguid ka T. Tooli tehingukorralduste alusel, kuid ta tegi seda oma oskuste ja kogemuste piires parimal võimalikul viisil. Kohus leidis, et T. Tool andis korraldusi õiguspäraste tehingute tegemiseks, milleks on igaühel võõrandamatu õigus. Aktsiatega börsil kauplemisel nende hind kõigubki. Kuna aga tegu, s.o kauplemine oli õiguspärane, siis ei saanud kauplemise tagajärjena kujunenud hind olla ebaseaduslik. Ei ole tuvastatud, et just T. Tooli tehingukorralduste alusel tehtud tehingud oleksid AS A aktsia hinna alla surunud, sest nende aktsiatega kauplesid sel ajal teisedki investorid ja turg oli üldises languses.

3. Maakohtu otsuse peale esitasid apellatsioonid prokurör, kes taotles T. Tooli ja K. Kirberi süüditunnistamist, ja mõlema süüdistatava kaitsjad, kes taotlesid maakohtu otsuse tühistamist kaitsjatasude hüvitamise osas.

4. Tallinna Ringkonnakohtu 28. veebruari 2011. a otsusega tühistati maakohtu otsus K. Kirberile ja T. Toolile õigusabikulude hüvitamise osas. Selles osas tegi ringkonnakohus uue otsuse, muus osas jättis

aga maakohtu otsuse muutmata.

KASSATSIOONIMENETLUSE POOLTE SEISUKOHAD

5. Ringkonnakohtu otsuse peale esitas Riigikohtule kassatsiooni Põhja Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokurör Maria Sutt, kes taotleb maa- ja ringkonnakohtu otsuste tühistamist ja kriminaalasja maakohtule või ringkonnakohtule uueks arutamiseks saatmist. Kassaator leiab, et ringkonnakohus on kohaldanud ebaõigesti materiaaloigust.

6. Kassatsioonile esitasid vastused T. Tooli kaitsja vandeadvokaat Aivar Pilv ja K. Kirberi kaitsja vandeadvokaat Jüri Leppik. Kaitsjad taotlevad ringkonnakohtu otsuse muutmata ja kassatsiooni rahuldamata jätmist ning kassatsioonimenetlusega seotud kulude hüvitamist kaitsealustele.

7. Riigikohtu istungil toetas prokurör kassatsiooni ja leidis, et vaatamata kriminaalmenetlusõiguse olulise rikkumise tuvastamisele on võimalik kriminaalasi kassatsioonimenetluses sisuliselt läbi vaadata. Prokuröri seisukohta kriminaalasja sisulise läbivaatamise võimalikkuse osas toetasid ka kaitsjad.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

8. Järgides KrMS § 19 lg-s 1 sisalduvat nõuet arutas ringkonnakohus kriminaalasja apellatsiooni korras kolmest ringkonnakohtunikust koosnevas kohtukoosseisus. Tulenevalt KrMS § 342 lg-st 1 ja § 306 lg-st 3 kirjutavad kohtuotsusele alla kõik kohtukoosseisu liikmed. Kohtukoosseisu kuuluva isiku poolt kohtuotsuse allkirjastamata jätmise loeb KrMS § 339 lg 1 p 6 kriminaalmenetlusõiguse oluliseks rikkumiseks. Käesolevas asjas on Tallinna Ringkonnakohtu 28. veebruari 2011. a otsuse allkirjastanud üksnes kaks, mitte aga kolm kohtunikku. Eeltoodu alusel ja juhindudes KrMS § 361 p-st 6 ja § 362 p-st 2 tühistab kriminaalkolleegium Tallinna Ringkonnakohtu kõnealuse kohtuotsuse ja kassatsioonimenetluse poolte seisukohti käsitlemata saadab kriminaalasja samale kohtule uueks arutamiseks.

9. T. Tooli kaitsja esitas Riigikohtu istungil taotluse kaitsealuse poolt kassatsioonimenetluses kantud õigusabikulude, s.o 4 257,60 euro (sh käibemaks) hüvitamiseks. Ka K. Kirberi kaitsja taotles kassatsioonimenetluses kantud õigusabikulude hüvitamist, kuid 1 457,14 euro (sh käibemaks) suurusel summas. KrMS § 175 lg 1 p 1 kohaselt on menetluskuluks valitud kaitsjale makstud mõistliku suurusega tasu ja muud menetlusosalise vajalikud kulud, mis on tekkinud seoses kriminaalmenetlusega. Kriminaalkolleegium märgib, et olukorras, kus Riigikohus vaatab kriminaalasja läbi prokuröri kassatsiooni alusel, tühistab ringkonnakohtu otsuse kriminaalmenetlusõiguse olulise rikkumise tõttu ja saadab asja ringkonnakohtule uueks arutamiseks, tuleb süüdistatavale hüvitada mõistliku suurusega menetluskulud, mida ta on kandnud enda õigustatud seisukohtade esitamisel kassatsioonimenetluses (vt ka Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 24. aprilli 2009. a otsus kriminaalasjas nr 3-1-1-10-09, p 61; 24. septembri 2009. a otsus kriminaalasjas nr 3-1-1-72-09, p 22 ja 2. juuni 2011. a otsus kriminaalasjas nr 3-1-1-28-11, p-d 18 ja 19). Kolleegiumi hinnangul on kassatsioonimenetluses T. Tooli poolt kaitsjale makstud tasust mõistlik KrMS § 175 lg 1 p 1 mõttes 2500 eurot, mis tuleb süüdistatavale hüvitada. K. Kirbery poolt kaitsjale makstud tasu peab kolleegiumi mõistlikuks ja see tuleb süüdistatavale hüvitada.

täies ulatuses.

Jüri Ilvest, Ott Järvesaar, Hannes Kiris